herpy

VARANER

Sand Monitor

Varanus gouldii

Varanus gouldii er en stor, dagaktiv jordvaran fra det meste af Australien og det sydlige Papua Ny Guinea. Den graver, løber hurtigt og æder næsten alt, den kan overmande. Arten er hårdfør i fangenskab, men vokser til op mod 160 cm, så den kræver et hjemmebygget terrarie eller et helt rum, kraftig varme og en holder med erfaring i store varaner.

Familie: Varanidae Tidligere navn: *Varanus gouldii flavirufus; Varanus flavirufus* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**100-160 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**2.000-6.000 g**
Levetid	**10-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken, halvørken og savanne**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**300 × 150 × 150 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-35 °C**
Hotspot	**50-58 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**30-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**5-17 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**180-190 dage** ved 28-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står som de fleste varaner på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr (338/97). Den er ikke på forbudslisten i bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 om forbud mod hold af særlige dyr og må derfor holdes af private efter de almindelige regler, bl.a. dyrevelfærdsloven. Bed sælgeren om dokumentation for dyrets lovlige oprindelse; ved indførsel fra lande uden for EU kræves CITES-papirer.

Om arten

Varanus gouldii er en kraftigt bygget, langbenet varan med spids snude og en tydeligt sammentrykt hale. Grundfarven er gulbrun til gråbrun med lysere og mørkere tværbånd og pletter, og der er et mørkt bånd med lys kant bag øjet. Halespidsen er gullig. Da arten blev beskrevet i 1838, blev der lagt vægt på to gule striber på siden af halsen. Arten bliver op til 160 cm i total længde, i gennemsnit omkring 130-140 cm, og vejer op til omkring 6 kg. Hunnerne vejer i gennemsnit kun omkring en tredjedel af hannernes vægt. Snude-kloak-længden er ikke dokumenteret.

Taksonomien har været rodet. *V. gouldii* blev tidligere regnet for at rumme flere former, som i dag er selvstændige arter, blandt andre *V. rosenbergi* og *V. panoptes*, og den ældre litteratur blander dem sammen. Tal og erfaringer fra ældre tekster og fra handlen gælder derfor ikke altid netop denne art. Ørkenformen *V. g. flavirufus* fra det indre Australien er lidt mindre og

behandles af nogle forfattere som selvstændig art (*V. flavirufus*). I naturen kan arten forveksles med *V. panoptes* og *V. tristis*. Artsnavnet hædrer formentlig den engelske ornitolog John Gould.

Det er en aktiv, nysgerrig og årvågen art, der om dagen gennemsøger sit område, vender sten og graver efter bytte. Den kan rejse sig på bagbenene for at se sig om. Den er ikke et dyr, man håndterer for hyggens skyld, men unger, der vænnes til rolig kontakt, kan blive ret tamme.

Til den, der overvejer arten: et voksent dyr skal have et hjemmebygget terrarie på mindst 300 × 150 cm med dyb bund, kraftig varme og hele byttedyr hver uge, og man skal regne med, at det lever mindst 10-20 år. Nogle af tallene for pasningen er lånt fra beslægtede australske jordvaraner eller er skøn.

Udbredelse og levested

Varanus gouldii findes over store dele af det australske fastland i græsland, savanne, åben skov og tørre egne. Det røde indland, vestpå til Canning Stock Route i Western Australia, bebos af formen *V. g. flavirufus*. Arten findes også i det sydlige Papua Ny Guinea.

Typeeksemplaret (en neotype) stammer fra Karrakatta ved Perth i Western Australia. Bestanden er stor og udbredt.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien og Papua Ny Guinea.

LEVESTED

Varanus gouldii lever først og fremmest på jorden og findes i mange slags levesteder: åben skov, græsland, savanne, krat og tørre ørkenegne. Den graver store huler som tilflugt mod varme, kulde og fjender og bruger også klippesprækker og hule træer.

Klimaet svinger meget. I dele af Queensland ligger sommerdagene i gennemsnit omkring 37 °C og vinterdagene omkring 23 °C med nætter omkring 12 °C. Dyrene er aktive om dagen og trækker sig om natten og i den kølige årstid ned i hulerne, og hvor vinteren er kølig, holder de vinterhvile. Æggene lægges ofte dybt i et termitbo, 50-60 cm nede, og termitterne reparerer boet, så temperatur og fugt holdes stabile. Føden er alt, hvad dyret kan overmande: unger æder mest insekter og små øgler, voksne også små pattedyr, fugle, krebsdyr, skorpioner, slanger, padder, æg og ådsler.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have langt mere end et almindeligt handelsterrarie: et hjemmebygget terrarie eller et rum på mindst 300 × 150 × 150 cm (længde × bredde × højde) til ét dyr. Tommelfingerreglen er et terrarie, der er dobbelt så langt og lige så bredt som dyret. Ved en gennemsnitlig voksenlængde på 130-140 cm giver det mindst 280 × 140 cm, og for de største dyr omkring 300 × 150 cm. Højden er et skøn. Et terrarie til to dyr skal være mindst 50 % større. En udendørs voliere på 450 × 200 × 200 cm med omkring 60 cm sandbund er også velegnet.

Unger kan i starten holdes i en kasse på omkring 90 × 60 × 60 cm, men de vokser hurtigt og skal flyttes til mere plads i løbet af det første eller andet år.

Bunden skal være dyb: 40-60 cm sand og jord, der kan holde en hule, uden at den styrter sammen. Arten graver planter op, så de er ikke værd at bruge. Indret med flere skjul, fx store hule træstammer, korkrør og stenhuler, som dyret kan kile sig ind i: det føler sig mest trygt, når kroppen rører væggene i skjulet. En stor solsten i den varme ende holder på varmen langt ud på natten og bliver ofte dyrets foretrukne soveplads. Sten skal ligge stabilt på bunden af terrariet, så de ikke vælter, når dyret graver under dem. Lågen skal være tæt og kunne låses, for arten er stærk og kan klatre. Alle varmekilder skal være afskærmede, så dyret ikke kan brænde sig. I en udendørs voliere skal der ligge trådnet under bunden, så dyret ikke graver sig ud.

TEMPERATUR

Varanus gouldii elsker sol og har brug for en stor temperaturgradient. Tallene bygger på få dyr.

Baggrundstemperaturen om dagen skal ligge omkring 25-28 °C i den kølige del, og i den varme ende skal luften nå omkring 47 °C hos voksne dyr. Solpladsens overflade skal kunne nå op i de høje 50'ere, omkring 50-58 °C, målt med et IR-termometer på selve overfladen, ikke i luften. Unger skal have en varm ende på omkring 35 °C, en kølig ende på omkring 26 °C og en solplads på op til 58 °C. Brug flere pærer og store flader, så et stort dyr kan ligge helt i varmen, og sørg for skygge og køligere zoner, så det kan køle af. Varmen kan slukkes om natten, og temperaturen må gerne falde til omkring 20-24 °C (et skøn).

Kontrollér med et IR-termometer og et digitalt termometer med føler. For lave temperaturer giver dårlig fordøjelse og dårlig vækst, og for koncentreret varme og uafskærmede pærer giver forbrændinger. Dyr, der holdes udendørs, graver sig ned og holder vinterhvile, når det bliver koldt; en vinterhvile i terrariet kræver erfaring.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra tørre og varme egne, og den rette luftfugtighed er ikke dokumenteret. Hold den moderat, omkring 30-60 %, og sørg for god ventilation. Det vigtigste er, at bunden er let fugtig i dybden, så hulerne holder, mens overfladen er tør. Et let fugtigt skjul hjælper ved hudskiftet, hvis huden sidder fast.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Sæt et stort, tungt og lavt vandkar i den kølige ende, så dyret ikke kan vælte det, og skift vandet dagligt. Dyret drikker af det, og store dyr kan ligge i det for at køle af. Placér karret langt fra solpladsen, så vandet ikke bliver for varmt, og luftfugtigheden ikke stiger unødigt. *Varanus gouldii* svømmer ikke som de vandlevende varaner, så karret behøver ikke være dybt, men det skal være stort nok til, at dyret kan ligge i det.

LYS OG UVB

Varanus gouldii er dagaktiv og lever i fuld sol. Behovet for UVB er ikke afklaret, og dyret kan holdes uden UVB-lys, hvis det får en halv times sollys, når terrariet gøres rent, og hele byttedyr som foder. Da arten soler sig i åbent landskab, anbefales UVB alligevel, med Ferguson-zone 3 som udgangspunkt: et kraftigt UVB-rør (T5 HO, 12-14 %), der giver et UV-indeks på omkring 4-6 på solpladsen og dækker omkring halvdelen af terrariets længde. Tallene er lånt fra den mindre *V. acanthurus*. Der skal altid være skygge at trække sig tilbage til.

Lad dagslængden følge årstiden: længere om sommeren og kortere om vinteren. Hvide reflektorpærer giver både varme og lys, fx en 100 W-pære i den varme ende i omkring 10 timer om dagen. Skift UVB-rør efter producentens anvisning.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Varanus gouldii æder alt, den kan overmande, og foderet skal være varieret og bestå af hele byttedyr. Unger får insekter (fårekyllinger, kakerlakker, melorme) og hakkede nyfødte mus, mens voksne får mus, rotter, kyllinger, vagtler, kyllingehalse og kængurukød. Æg og insekter kan indgå hele livet.

Unger, der vokser, fodres hver dag: så meget hakkede mus og insekter, at de mister interessen, og et par stykker mere senere på dagen. Voksne fodres hver 3.-5. dag, afhængigt af hvor stort det sidste måltid var. Byttet må ikke være bredere end dyrets hoved, fordi mindre byttedyr er lettere at fordøje. Overfodring er det mest almindelige problem i fangenskab: når gnavere bliver hovedføden, bliver varanerne hurtigt fede, og for fedt foder belaster leveren. Undgå forarbejdet hunde- og kattemad.

Hvor meget kalk og D3 arten har brug for, er ikke dokumenteret. Hele byttedyr med knogler dækker meget af kalkbehovet, og insekter til unger kan pudres med kalk.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Sikkerhed: *Varanus gouldii* er stor, hurtig og årvågen. Føler den sig truet, kan den rejse sig, puste sig op, hvæse og slå med halen. Kløerne er kraftige, og bid fra et dyr på over en meter kan give dybe flænger, der bløder og heler langsomt. Halesmæld kan give slemme skrammer, især fra fuldvoksne hanner.

Unger vænner sig til at blive håndteret og kan blive ret tamme, men selv et tamt dyr kan bide og kløhårdt. Håndter kun dyret, når det er nødvendigt, så det stresser mindre, og brug læderhandsker til store dyr. Hold faste, rolige rutiner. Brug en lang pincet eller tang ved fodring, og hav ikke hænderne i terrariet, når der er mad i nærheden. Brug hver håndtering til at se dyret efter for tegn på sygdom.

Krybdyr bærer ofte salmonella. Vask hænderne grundigt efter enhver kontakt med dyret, bunden, vandet og foderet, og lad ikke børn være alene med dyret.

Hold dyrene enkeltvis. Arten æder mindre varaner, og voksne dyr bør ikke gå sammen uden grund. Et par kræver et meget stort rum og skal overvåges.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hos *Varanus gouldii* er hannerne langt større og tungere end hunnerne, der kun vejer omkring en tredjedel så meget, så størrelsen viser kønnet hos voksne dyr. Unge dyr er svære at kønsbestemme; hos beslægtede varaner kræver det en erfaren dyrlæge. Alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke kendt. Hunner skal være udvoksede og i godt huld, før de lægger æg, så æglægningen ikke tapper dem for kalk.

PARRING

Varanus gouldii er opdrættet mange gange, både i zoologiske anlæg og hos private. I naturen parrer dyrene sig i regntiden: hannen graver ved hunnens rede og parrer sig med hende over flere dage. Udendørs i Queensland parrer dyrene sig i oktober og november, efter at de har tilbragt vinteren nede i en hule, og hunnen lægger æg i december. Årstidernes skift i temperatur og dagslængde udløser formentlig yngletiden, og rigeligt med hele byttedyr fremmer den og kan give flere kuld.

Når hun og han sættes sammen, skal det ske gradvist og under tæt opsyn, for det er to store, stærke dyr.

ÆGLÆGNING OG KULD

I naturen lægger hunnen typisk 10-17 æg, i fangenskab 5-17 æg, og hun kan lægge to kuld på et år. I naturen graver hunnen en gang 50-60 cm ind i et termitbo og lægger æggene i et kammer for enden. I fangenskab skal hun have en stor beholder med mindst 50 cm fugtigt sand eller fugtig jord, hvor hun kan grave et kammer. Uden et egnet sted kan hun holde æggene tilbage, og det kan blive alvorligt. Er hun slap, har en oppustet bug eller graver i dagevis uden at lægge, skal dyrlægen kontaktes.

INKUBATION

Æggene tages forsigtigt op uden at blive vendt og lægges i vermiculit blandet med vand i forholdet 1:1 efter vægt. Ved 28-31 °C klækker de efter omkring 180-190 dage. Hold boksen lukket med små lufthuller, og tjek den jævnligt.

OPDRÆT AF UNGER

Unger vokser hurtigt og skal have mad med det samme. De holdes hver for sig i en kasse på omkring 90 × 60 × 60 cm med en varm ende på omkring 35 °C, en solplads på op til 58 °C og en kølig ende på omkring 26 °C, med skjul og en dyb bund. Fodr dem dagligt med små insekter og hakkede nyfødte mus, til de mister interessen, og giv et par stykker mere senere på dagen. Giv dem tid til at falde til, før de håndteres. Unger bliver hurtigt store og stærke, så pladsen til dem skal være planlagt, før man begynder at avle.

Sundhed og typiske fejl

Varanus gouldii er hårdfør i fangenskab. Dyr, der holdes uden for Australien, er opdrættede, og opdrættede varaner er generelt mere robuste, roligere og lettere at avle med end vildfangede varaner. Listen nedenfor gælder store, jordlevende varaner i almindelighed.

- Forbrændinger fra uafskærmede og for koncentrerede varmekilder, især hos store dyr, der ligger under en enkelt pære.
- Overophedning: dyret skal altid kunne komme væk fra varmen til skygge eller en kølig hule.
- For lave temperaturer, som giver dårlig fordøjelse, dårlig vækst og svækket immunforsvar.
- Fedme og leverproblemer på grund af for mange gnavere og for hyppig fodring.
- Knogleskørhed ved for lidt kalk, D3 og UV, især hos hurtigt voksende unger og hunner i æglægning.
- Parasitter og stress, især hos nyindkøbte dyr. Få en afføringsprøve undersøgt, lad nye dyr falde til i ro, og spørg sælgeren om dyrets oprindelse og papirer.
- Bid fra levende byttedyr, som kan give inficerede sår. Giv byttet dødt.
- Salmonella, som kan smitte mennesker.

Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller virker slapt.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.